Egyéni észrevételek

Buvári Márta – H. Tóth Tibor: **Nyelvhelyességi kisokos**[1] c. művéhez

A kiskönyv számomra lebilincselő olvasmány volt, emiatt Tolsztojt is félretettem egy időre. Nagyon hasznos, tömör, egyértelmű és terjedelme folytán „fogyasztható”.

Csupán néhány megjegyzésem van:

- A politikai elfogultságnak még látszatát is kerülni célszerű: nem illő a 14. oldalon a példamondat: *A szocialisták több óvodát és iskolát ígérnek, miközben az előző négy évben százával zárták be őket.*
- Hasonlóképp a holokauszt-ipar támogatásának látszata az 58. oldalon: *A Saul fia című film már tegnap bezsebelt kettő elismerést.*
- 29. old. *A Times – amely lap Magyarország szavazati jogának felfüggesztését és a strukturális támogatások megvonásának lehetőségét is felveti – után jön… Hannes Swoboda…*
  Mind a hibás, mind a javított példamondatban bizonytalan marad Hannes Swoboda szerepe; de a nevezett a kettős reklámért hálás lehet.
- 40. old. A *-tatik, -tetik* példái hiányoznak. Jó, hogy a kerül által (42. old.) ez mégis megadatik.
- 52. old. *A »lehet, hogy« szerkezetből divat lett elhagyni a »hogy«-ot (l. fentebb a divatoknál is!):*
  Hol vannak fentebb a *divatok*?
- 57. old. *Félmilliós jutalmat tűztek ki az elkövető fejére*?
- 58. old. Az igevonzatok tördelése a következő lapra kívánkozik. A két sor utáni üresség ezt tovább erősíti.
- 73. old. A *struktúra, konstrukció, stratégia, konkrét, kombájn* számomra nem csúnya, hanem nélkülözhetetlen.
  A *büdzsé* nélkülözhető, de tűrhető.
  A *know-how* és a *dizájn* szükségtelen.
  Az *onlájn, offlájn, fájl, lájk, pendrájv* szükséges rondaságok.
  A *reneszánsz* és a *szeánsz* szavak már maradjanak így, nincs szükségünk a félműveltek affektáló kiejtésére.
  Az utolsó bekezdés nagyon ízlésem elleni (igazítás, változtatás, természetes folyamatok): *kombáj, daj(j)er, cigeretta, meterológia, komunista, komonista*.
  Ezek ellen a nyelvművelőnek föl kell lépnie.
  Az utolsó (bekeretezett) mondat veszélyesen hangzik: *Egy-egy esetben, ha nem tudunk jó magyar szót találni az idegen helyett, szabad utat kellene engednünk az elmagyarosodott formáknak.*
- 74. old. A *debütál* és *preferál* szükséges, a többi (*kreál, regisztrál, diszkreditál, gründol, becsekkol)* nem.
  A nem említett *forszíroz* megtűrt.
- 78. old. A *légkondicionálás, fólia, pendrive, fájl, skype* elfogadása javasolt.
  A *csillagtök* és *citrancs* nagyon jó, ne keressünk mást.
  A *szkenner* legyen lapolvasó.
  A *fittness* legyen edzettség, a *fittness-terem* pedig edzőterem.
- 90-92. old. Az *emberből van, én azt gondolom, fantomizál, igazándiból* csúnya és helytelen.

[1] Bárczi Géza Kiejtési Alapítvány, Budapest, 2016

Az *imád* csak vallási értelemben használandó.
A *nettó/bruttó hülyeség* ostoba divat.
A *valahol, vmilyen szinten* (a szótárszerű rövidítés kissé zavaró) kicsit fontoskodónak tűnő helytelenség.

- 94. old. 1. bek. *A kendőzés, szépítés – idegen szóval eufemizmus – mindig létezett, és időnként szükséges eszköze is az udvariasságnak, a tapintatnak, a kulturált stílusnak.*
  Időnként? Nem inkább *esetenként*?
  A vénből már jó régen öreg lett… az öregből idős, végül szépkorú – mindettől az öregség nem lett szebb.
  Melyikünk mondaná az anyjának: vén vagy? Tudomásul kell vennünk, hogy ez csak rosszindulatú megjegyzések szókincse lehet.
- 95. oldal. A szerző helyteleníti a *szellemi fogyatékos* elnevezést, helyette a *gyengeelméjűt* ajánlja.
  Ha lenne gyengeelméjű gyermekem, inkább szellemi fogyatékosként említeném.
  A rászoruló gyerekeket vigyék be 3 éves kortól az óvodába.
  A szerző szeint a kulturális hátrányt kódolták a *rászoruló* szóval, holott van *nélkülőző* és *ínséges* szavunk is. Úgy vélem a *rászoruló* itt jobban kifejezi a tartalmat.
  A bekeretezett mondat részigazság: *Ha változtatunk a szavakon, változtatunk az észlelésen, s akár el is távolodhatunk a valóságtól.*
  Szavainknak nem csak valóságtükröző szerepük van; eszközök a kulturált és emberséges kapcsolatban is. (Miként a 94. oldalon a szerző maga is elismeri.)
- 106. old. Mintha az utolsó bekezdés az új helyesírási szabályzat miatti fölpuhítása lenne a két bekezdéssel előttinek. Egytértek! Vagyis: *dühvel* > *dühhel*, sőt az *éhgyomor* szóban is helyeslem a h kiejtését! Mindkettőt a biztos megértés érdekében. Remélem, erre is érvényes a szerző megjegyzése: *…ezzel nem sérül a nyelv, sőt, ez a változás megfelel a magyar nyelv általános sajátságának, az írás és a beszéd megfelelőségének.*
- 113. old. Az ly-ügy. Jóindulattal érthető az eltévesztés mibenléte (*j – ly*), de jobb lett volna részletezni. Magam súlyos hibának tartom a papagályt.
- 114. old. A bennfentességet sugallja a pőrén 11. kiadásra (Magyar helyesírási szabályzat) hivatkozás.
  …helyenként a szent szöveget megkülönböztetésül ígének mondják). A *szent* szónak ilyen említése meglepő és az Értelmező Kéziszótár szerint nem megalapozott. (Félreértések elkerülésére jelzem, hogy bár a hitet legfontosabbnak tartom, a hivatkozott szó túlhasznált, leértékelődött, kerülése ajánlott.)
- 115. old. *…a nyitva tartás különírandó a szótár szerint…* Melyik *szótár* szerint? Egyébként csak annyi az észerevételem, hogy itt is észlelhető: a munka dandárja még az új helyesírási szabályzat előtt készült.
- 116. old. *Még mindig jobb lenne minden szót külön írni:*
  A *még mindig* egy ide nem illő tartalmat tükröző szókapcsolat. És fölösleges.
- 118. old. Két hibásnak feltüntetett mondat valójában helyes. (De ezt már Kemény Gábor is észlelte[2], Grétsy László[3] talán nem.)

A Függelék a szerzőjének szívós munkájáról tanúskodik; ez a rész képességeimet egyelőre meghaladja.

2016. október 21.

Novák Gyula

[2] Édes Anyanyelvünk 2016. október.
[3] A könyv méltatása a kiadvány hátsó borítóján.